

Висновки. Отже, сучасна облікова система трансформується під впливом змін, властивих вітчизняній економіці. Боротьба, щодо інформатизації галузей, процесів і систем породжує нові механізми ведення бухгалтерського обліку, що призводять до формування нових принципів. Система принципів бухгалтерського обліку грошових коштів сьогодні розглядається виходячи з форм організації розрахунків, всередині яких здійснюється формування базових правил ведення обліку, заснованих на нормах чинного законодавства. Спираючись на розглянуту систему принципів, кожен господарюючий суб'єкт не тільки буде здійснювати свою діяльність в рамках правового поля, запобігаючи можливим негативним наслідкам, а й підвищить результативність прийнятих рішень щодо управління грошовими коштами.

Література.

1. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 7 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. №2346-III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-3>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Мінфіну України від 10.08.2000 р. № 193 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.
6. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного Банку України від 21.01.2004 № 22 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

УДК 657.1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА РАХУНКАХ В БАНКАХ В УКРАЇНІ

LEGAL REGULATION OF ACCOUNTING OF FUNDS IN BANK ACCOUNTS IN UKRAINE

КУЦЕНКО К.П.*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті проведено систематизацію та аналіз нормативно-правової бази, що регулює бухгалтерський облік грошових коштів на рахунках в банках в Україні. Обґрунтовано, що результат діяльності будь-якого підприємства безпосередньо залежить від ефективної роботи підприємства, а особливо від вирішення проблем, пов'язаних з обліком грошових коштів, які є складовою діяльності підприємства.

Ключові слова: грошові кошти, нормативне регулювання обліку грошових коштів, безготівкові розрахунки.

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент

The article deals with the systematization and analysis of the legal framework governing the accounting of funds in bank accounts in Ukraine. It is justified that the result of the activity of any enterprise depends directly on the effective operation of the enterprise, and especially on the solution of problems related to the accounting of cash, which is a component of the enterprise's activity.

Key words: *cash, regulatory regulation of cash accounting, non-cash payments.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Грошові кошти є найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, і успіх підприємства здебільшого залежить від їх раціонального розподілу та використання. У системі інформаційного забезпечення учасників економічних відносин чільне місце посідає нормативно-правове регулювання забезпечення обліку фінансово-господарської діяльності підприємств. Найбільш гостро постають проблеми нормативного регулювання при відображенні обліку та звітності грошових потоків майже на всіх підприємствах України. Чітка та визначена організація обліку та звітності грошових потоків є необхідною умовою ефективного управління підприємством. Тому саме організація їх обліку є досить актуальним питанням під час контролю операцій з ними. Проблеми обліку грошових коштів є як у теоретичній частині, так і у практичній, оскільки виникає багато різноманітних питань щодо їх відображення в обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку грошових коштів є дуже цікавим на сьогодні, адже нормативно-правова база в частині бухгалтерського обліку постійно змінюється. Серед вчених – економістів, які зробили найбільший внесок з розгляду цих питань потрібно виділити: Садовську І.Б., Голова С.Ф., Кірейцева Г.Г., Кужельного М.В., Мниха Є.В., Нападовську Л.В., Сопка В.В. та інших.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення та проведення систематизації нормативно-правової бази, що регулює бухгалтерський облік грошових коштів на рахунках в банках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законність здійснення операцій з грошовими коштами підприємств у системі бухгалтерського обліку регламентується чинним законодавством України.

Господарський кодекс України регулює договірні відносини між суб'єктами господарювання, відповідальність за невиконання договірних зобов'язань, а також регламентує поведінку суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності [1]. Так, зокрема, Господарський кодекс України регулює договірні відносини між суб'єктами господарювання, відповідальність за невиконання договірних зобов'язань, а також регламентує поведінку суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Передбачено, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності після сплати передбачених законом податків та зборів самостійно розпоряджаються валютною виручкою від проведених ними операцій, крім випадків, визначених нормативною базою.

Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій з безготівковими коштами, є закони України, і в першу чергу, Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. №2121-III, який визначає поняття «кошти», розкриває основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та встановлює обов'язки банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів [2]. У Законі України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" від 05.04.2001р. №2346-III визначено коло осіб, яким банки мають право відкривати рахунки, а також регулюється порядок відкриття рахунків, та їхні види [3].

Здійснення процедури відображення в бухгалтерському обліку і розкриття інформації про грошові кошти у фінансовій звітності регламентує НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [4] та Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів» [5].

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» грошові кошти (гроши) – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання; еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості [4]. Зазначимо, що відповідно до чинного законодавства, під час складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання Звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту. Перевагою такої альтернативи є те, що кожне підприємство може враховувати специфіку господарської діяльності. Підприємство розгорнуто наводить суми надходжень та видатків, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми наводяться окремо у складі відповідних видів діяльності. Внутрішні зміни у складі грошових коштів до Звіту про рух грошових коштів не включаються. Негрошові операції (отримання активів за рахунок фінансової оренди; бартерні операції; придбання активів за рахунок емісії акцій тощо) не включаються до Звіту про рух грошових коштів [4]. Джерелом, в якому можна побачити рух грошових коштів та їх еквівалентів, є форма №3 фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів». Цей звіт більшість науковців вважають найскладнішим у всій фінансовій звітності підприємства. І це пов'язано з тим, що в цьому звіті можна отримати інформацію про операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, разом із тим є можливість оцінити ситуацію, пов'язану з надходженням та витрачанням грошових коштів, та визначити потреби підприємства щодо використання цих коштів. Тобто ця форма звітності є багатосторонньою, що суттєво ускладнює процес його заповнення.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» в редакції від 01.01.2012 р. визначає вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою Звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [5].

Операції з коштами в іноземній валюті, які є однією з найважливіших складових монетарних активів, регламентуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затвердженим Міністерством фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 [6]. У цьому стандарті розкрито сутність монетарних активів, проте відсутні критерії віднесення до останніх. Ще одним істотним недоліком цього стандарту є його поширення на ті монетарні активи, які виражені в іноземній валюті, зокрема: на кошти на валютному рахунку та готівку, дебіторську заборгованість іноземного покупця, яка непогашена, векселі та фінансові інвестиції, якщо передбачається їх погашення грошовими коштами. Так, П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [6] і МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції», в редакції від 01.01.2012 р. [7], регулюють операції з грошовими коштами та їх еквівалентами. Відповідно до МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [7] монетарні статті не переоцінюються, оскільки вони вже виражені в грошових одиницях, що діють на кінець звітного періоду. В П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [6] визначено порядок отримання фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти. Відповідно до П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», на кінець кожного звітного періоду здійснюється перерахунок монетарних статей, які виражені в іноземній валюті [6]. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2002 р. № 147 визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції [8].

Інструкція № 492 «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів», затверджена Постановою Правління національного банку України від 12.11.2003 р. регламентує відкриття поточних рахунків, зареєстрованим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форми власності

[9]. Поточні рахунки в національній та іноземній валюті використовуються для здійснення безготівкових розрахунків. Поточні рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства або в будь-якому банку України за згодою сторін.

Щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, то основним документом, що регулює механізм безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообіг, є «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [11]. Окрім цієї Інструкції, існують положення (зокрема й П(С)БО 21), кожне з яких регулює порядок здійснення розрахунків за допомогою векселя, чека, акредитива та платіжних карток.

Висновки. Проведене дослідження свідчить, що на сьогодні в Україні існує достатньо нормативно-правових актів для регламентації обліку грошових коштів на рахунках в банках, але для більш ефективної організації обліку та його стабільного розвитку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до практичних аспектів міжнародного законодавства у системі обліку грошових коштів на рахунках в банках.

Література.

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. (зі змінами та доповненнями від 07.03.18 р.). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами і доповненнями від 07.03.18р.). Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III (зі змінами і доповненнями від 07.02.2019 р.). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (із наступними змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/929_019.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2002 р. № 147 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02>.

9. Інструкція «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів», затверджена Постановою Правління національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 від 12.11.2003 р. (зі змінами і доповненнями від 21.12.17 р.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

